

Tijdschrift voor Numismatiek

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- & PENNINGKUNDE

VOL. XXV — Maandelijks tijdschrift — Nr 3 - 1975

Verantw. uitgever & redactie : **MOORS E.**

Oude Antwerpse baan, 161 MECHELEN

Bijdrage : Beschermend lid : 375 fr.

Lid : 250 fr. — Buitenland : 275 fr. te storten aan

LE MAIRE, P., 53 de Broquevillelaan, 1200 Brussel of
op P.C.R. 8460.38 van het genootschap te Brussel of
via de Afdelingen

DE SULTANS VAN DELHI

(vervolg)

De munten van de eerste *Tuyhluk* zijn opvallend door hun hoedanigheid en door over het algemeen goed leesbare tekens (geen excentrische slagen, zo veelvuldig voorkomend voor zekere tijdperken), Zij zijn geslagen met de gewone standaard van 11 g.

Wat Muhammad III betreft, hij werd de prins van de aanmunters genoemd. Tijdens zijn bewind zijn er niet minder dan 51 types gekend, geslagen van de vier gebruikelijke metaalsoorten. Zijn aanmunting kan onderverdeeld worden in 5 grote soorten. Voor wat het goud betreft, zie hier de kenmerken :

Type A :

Stukken geslagen ter nagedachtenis van zijn vader. Zij dragen de naam van deze en niet zijn eigen naam. Zij zijn van de gebruikelijke standaard, uitgezonderd een stuk van ongeveer 16 gram dat vier pagodes van Zuid Indië schijnt waard te zijn.

Type B :

Munten uitgegeven met zijn naam. Men vindt er tankahs van 11 g, dinars van 12,8 g en 'Adls van 9,2 g.

Bij deze aanmunting :

Merk vooral de traditionele « kalima » op de muzelmaanse stukken, vanaf het begin van de Hidjra en welke men ook nog vindt op bepaalde stukken van de 20ste eeuw.

Type C :

Stukken met de naam erop van Khalif al Mustakfi (van Egypte). Muhammad had iemand in Egypte gelast de erkenning van zijn macht door deze khalief te doen aanvaarden. Deze was reeds door zijn opvolger Al Hakim, bij de aankomst van deze gezant, vervangen.

Muhammad sloeg munten onder de naam van Khalif al Mustakfi tot bij de terugkomst van zijn gezant, vele jaren na de dood van deze Khalief (tot in 745 AH als wanneer Al Mustakfi reeds overleden was in 740 AH)!

Type D :

Munten met de naam van Khalif al H̄akim.

Type E :

Munten gelagen als opperleerheer van BENGALEN.

Firūz III liet gouden tankahs slaan met de naam van drie verschillende kaliefen en nog andere met enkel zijn naam er op vermeld.

Alle Tughlukken hebben goud aangemunt, uitgenomen Sikandar I.

Met het oorlog voeren door Tamerlan werden de edele metalen in Indië zeer zeldzaam, wat verklaart waarom men zo weinig gouden munten van de Sayyiden kent en van de Lodis niet één enkele.

Zelfs de Soeris met hun overvloedige aanmunting, hebben weinig goud voor muntanaamk gebruikte. Hierna volgen vier afbeeldingen van gouden munten (uit de verzameling van de schrijver) der sultans van DELHI

N° 1. **Dynastie van de Turken** Muhammad bin Sām

gewicht : 4,24 g.

beeldenaar : zittende Laksshmi

keerzijde : inschrift in het nagari

1

N° 2. **Khaljis** : Firūz II tankah

gewicht : 10,93 g.

beeldenaar : in de circkel, met verwijzing naar de Kalief :

الامام de iman
المستعصم al musta'sim
اميرالمومنين emir der gelovigen

Op de zijkant : ضرب هذا السكه بحصره دهلي في سنه

ثلث وتسعين وستماية

(deze munt werd te Delhi geslagen in het jaar 693)

keerzijde : gewijd aan de gezamenlijke titels van de sultan

السلطان الاعظم de opperste sultan
جلال الدنيا والدين roem van het land en het geloof.
ابوالمظفر فيروز شاه vader van de veroveraar Firūzshāh.
السلطان de sultan.

2

N° 3. **Tughlukken** : Tughluk shāh tankah

gewicht : 10,98 g.

beeldenaar : in een dubbel vierkant (schier uit het veld)

السلطان الغازي de zegepralende sultan
غياث الدنيا والدين ḡhiyath (helper) van het land en
van het geloof.

ابوالمظفر vader van de veroveraar (1).

(1) Dit zou niet mogen vertaald worden want het is een stuk van de « naam » van de sultan.

keerzijde : in het midden

تعلق شاه Tughluk shāh
السلطان ناصر de sultan « beschermheer »
اميرالمؤمنين emir van de gelovigen

op de rand ..... te Delhi in 724.

3

N° 4. **Tughluk** : Muhammad III tankah

gewicht : 10,86 g.

beeldenaar :

في زمان الامام	ten tijde van de iman
المؤمنين	der gelovigen
امير	emir
الحاكم بامر	al hākim bi amr
	(de rechter) (met de wil van)

keerzijde

الله ابو	van Allah ; vader
العباس احمد	van de ābbas Ahmad.
خلد ملكه	Mocht zijn koninkrijk eeuwig duren

4

2.2.2. De zilveren munten

De zilveren tankah, in 't leven geroepen door Iltutmish weegt iets meer dan 11 g. Hij is de voorouder van de moderne roepie.

Iltutmish was de enige die tankahs van het ruitertype liet slaan. Zijn opvolgers van de *dynastie der Turken* en andere dynastieën, zullen nog munten uitgeven waarop slechts inschriften in cirkels of vierkanten of teksten op de rand geschreven.

De onderverdelingen van de tankah zijn gekend maar weinig te vinden : er bestaan halve tankahs, twaalfden van tankahs māshas genaamd en stukken van 2 en 4 māshas.

Iltutmish voerde in Indië de muzelmaanse gewoonte, het aanduiden op de zilveren munten van de plaats van aanmunting, in.

Van de K̄haljis vindt men vooral de tankahs van Muhammad II, welke het overvloedigst voorkomen. De munten van de andere sultans zijn betrekkelijk zeldzaam, behalve deze van Firūz.

Ook kent men enkele onderverdelingen van de tankah.

De *Tughlukken* : Tughluk en Muhammad III hebben zilveren tankahs aangemunt zoals ook sommige van hun opvolgers. Maar van de laatste sultans van deze dynastie worden de zilveren munten zeldzame kleinoden. Niet van alle sultans kent men er. Het is bekend dat de strooptochten van Tamerlan niet vreemd zijn aan het ontbreken van edele metalen. De zilveren tankahs werden vervangen door stukken van biljoen.

Van de *Sayyiden* kent men zeldzame stukken van 9,3 g en 3, 8 g. Wat de *Lodis* betreft schijnt het dat ze geen zilver voor hun gemunt geld gebruikten.

Tenslotte sloegen de Soeris stukken van 11,6 g welke ze rupaia noemden en niet zeldzaam waren. De onderverdelingen (halve, vierde, zestiende) zijn echter minder gekend.

Het past hier te melden dat de aanmunting van de dynastie der Soeris over het algemeen meer voorkomt in verzamelingen dan deze andere dynastieën der sultans van Delhi. Een duidelijk voorbeeld hiervan — reeds vastgesteld door Wright in 1936 — is het feit dat van het totaal aantal munten (1483) uit het museum van Delhi, de Soeris alleen er 453 voor hun rekening nemen ofschoon ze slechts 16 jaar het bewind voerden op 373 jaar regeringstijd van een sultan. Anders gezegd, 4,3 % van de muntgeschiedenis der sultans van Delhi is vertegenwoordigd door 30,7 % uit de verzameling van dit museum !

Wat is de oorzaak van dit overvloedig voorkomen ? Zeer eenvoudig : Shēr shāh had aan de voornaamste steden uit zijn bezittingen het voorrecht van muntenaanmaak verleend. Aangezien de muntplaatsen over het algemeen met alle mogelijke letters op de munten aangeduid zijn ; zagen de verzamelaars er, met reden, evenveel variëteiten in als er verschillende muntateliers waren en verrijkten er hun verzameling mede. Onnodig ook te vermelden dat het belang van de ontleding dezer aanmuntingen in het bijzonder groot is voor de historicus welke er aldus met meer nauwkeurigheid toekomt de bewegingen van het grensgebied van de sultan te meten.

De zilveren munten, hiernavolgend afgebeeld, betreffen ofwel de Turken (n^{rs} 5 tot 7), de Khaljis (n^r 8) ofwel de Soeris (n^r 9 en 10). Het zijn allen tankahs.

N^r 5. Nāsir ed dīn Mahmūd

gewicht : 10,93 g.

Beeldenaar :

في عهد الامام ten tijde van de imān

المستعصم امير al musta sim émir (kalief van Bagdad)

المؤمنين der gelovigen

Op de zijkant دهلي Delhi

Keerzijde :

السلطان الاعظم de opperste sultan

ناصر الدنيا والدين beschermmer van het land en het geloof

ابوالمظفر محمود vader van de veroveraar Mahmūd

ابن السلطان zoon van de sultan

5

N° 6. Ghiyāth ed din Balban

gewicht : 10,91 g.

Beeldenaar : Zie n° 5 *في عهد*.

دهلي is eveneens leesbaar, op de rand geschreven.

Keerzijde : volkomen gelijk aan het n° 5 behalve de naam van de sultan.

Wetende dat « Balban » geschreven wordt als *بلبن* moet de lezer, met behulp van de beschrijving van het stuk n° 3, de verschillende delen van het inschrift kunnen ontcijferen.

6

N° 7. Mu'izz ed din Kaykubād

gewicht : 10,90 g.

Beeldenaar : Zie n° 6 met *دهلي*

Keerzijde : volkomen gelijk aan het n° 5 met de naam van de sultan geschreven als : *معز الدنيا والدين كيقباد*

7

N° 8. Alā ed din Muhammad shāh II

gewicht : 11,03 g.

Beeldenaar :

اسكندر الثاني Alexander de tweede

امير الخالفة ناصر emir van een Kaliefengebied. beschermheer.

امير المؤمنين emir van de gelovigen

Volledig randschrift : *ضرب هذا الفضة بقلع ديوكيري في سنة اربع عشر وسبع مائة*

Zilverstuk geslagen te Kil'a Deogir in 714.

Keerzijde : Volkomen gelijk aan n° 5 met de naam van de sultan :

علاء الدنيا والدين محمد شاه

8

N° 9. Sher Shāh AH 949

gewicht : 11,13 g.

Beeldenaar :

De « Kalima » in een cirkel

لااله الاالله Allah is de enige God

محمد رسول الله Mohammad is zijn gezant

Let vooral op de schikking der lettertekens bij dit inschrift. Dit is slechts een zeer eenvoudig voorbeeld om de fantasie van de muzelmaanse stempelsnijders aan te tonen, op de rand : ابابكر عمر عثمان علي .

اسسطان العادل ضرب اجين

Abū Bakr, Omar, Uthmān, Ali (de 4 orthodoxe Kaliefen), de rechtvaardige sultan, geslagen te Ujjain.

Keerzijde :

شاه سلطان shāh sultan

شير sher

خلد الله ملكه Mocht het rijk van Allah eeuwig duren

والطان en de (s)ultan (?)

Op de rand :

فريد الدنيا والدين parel van het land en het geloof

ابوالمظفر جهانپناه vader van de veroveraar Jahānpanāh 949

9

N^r 10. Muhammad 'Adil shāh

gewicht : 10,89 g.

Beeldenaar :

In het vierkant de kalinia zoals bij n^r 9 (hierboven) met de datum ٩٦٤ (964)

De tekst buiten het vierkant zouden de benamingen zijn van de orthodoxe kaliefen.

Keerzijde : in het vierkant

محمد عادل Muḥammad 'adil (« de rechtvaardige »)

سلطان sultan

خلد الله ملكه zie 9.

ضرب جهوسي geslagen te JHUSI

De onvolledige tekst buiten het vierkant zouden betrekking hebben op de gezamenlijke titels van de sultan

10

(vervolgt)

Robert GURNET

BOEKBESPREKING

Belgisch tijdschrift voor Numismatiek en zegelkunde.
(Revue Belge de Numismatique et de Sigillographie)

Het boek met jaartal 1973 is verschenen. Het biedt, zoals de voorgaande, een brede waaier van spannende bijdragen. Met deze uitgave levert de « Société Royale de Numismatique de Belgique, eens te meer zijn bijdrage tot de vooruitgang van numismatische opzoekingen.

Het eerste artikel komt uit de pen van M. Jean-Baptiste Colbert de Beaulieu en is gewijd aan de « Chronologische volgorde der Gallische bronzen — en de Britse potin munten » Men weet dat deze grote specialist van de aanmunting van Gallië verleden jaar het eerste deel uitgaf van « Traité de numismatique Celtique (Verhandeling over Keltische numismatiek)

De heren R. en M. Dhénin publiceren een bijdrage over een « schat van Harnes » (Pas de Calais) daterend uit de 11e eeuw. Hij bevat 156 munten, denieren en antoniniani van Septimus Severus (196-211) tot Postumus (259-268), bijna de helft dezer munten toebehorend aan deze laatste keizer.

M. Louis Pol Delestrée publiceert de « onuitgegeven verhalen over de Gallische munten van Bois l'Abbé (Seine-Maritime) ontdekt tijdens vijf werkperiodes van opgravingen in een historisch belangrijke plaats waar erediensden gehouden werden en waarvan de overlevering beweert dat dit het antieke « Augusta Ambianorum » is.

Mr Joseph Ghijsens bestudeert de « Munt van Henegouwen onder Jean d'Avesnes volgens het register B.3268 van het département Nord- te Rijsel ». Dit register bevat een opeenvolging van rekeningen opgesteld door de ontvangers van het graafschap Henegouwen. Het is een dokument dat belangrijke inlichtingen verschaft en tot nogtoe niet door een numismaat aangewend werd.

Mr Willem P. Blockmans wijdt een bijdrage aan « Het aandeel van de Vlaamse onderdanen in de aanmunting der hertogen van Bourgondië (1384-1500) en Mr Jennes over de « Griffierkamer van de Brabantse munt te Antwerpen ».

Een vondst van gouden munten uit de 16e eeuw had plaats te Nikertay, nabij Apamée (huidig Syrië). Er werden twee bijdragen aan gewijd : Mr A. Zoqzoug beschrijft in het engels de 56 muzelmaanse munten en Mr Giovanni Gorini, in het italiaans, de 6 Venitiaanse munten. De laatste studie, door Mr Emile Brouette heeft betrekking op « een zogenaamde ridderzegel van een oorlog uit het jaar duizend.

Het boek eindigt met een mengeling van : aanmerkingen, allerlei, overzichten en verslagen van de maatsdhappij over het voorbije sociale jaar.

MUNTHOF

N.V.D.R. : Een stukje geschiedenis, in verband met « het gebouw waar penningen geslagen worden », is hier wel op zijn plaats. Temeer daar de muntslag onbetwistbaar een activiteit is van het Ministerie, waartoe wij aanleunen.

Als daarenboven blijkt, dat de eerste steen van het nieuwe Munthof gelegd werd door de Heer W. De CLERCQ, onze huidige Minister van Financiën, is het normaal dat ons tijdschrift enkele uittreksels weergeeft, van de toespraak welke hij bij die gelegenheid heeft gehouden.

*
*
*

Wanneer ik enkele ogenblikken geleden in de eerste steen van het nieuwe Munthof een exemplaar van de in 1973 geslagen muntstukken heb ingemetseld, heb ik gewoon een heel oude traditie voortgezet.

Het is wel zo, dat van al die sporen die de opeenvolgende beschavingen hebben nagelaten, het muntstuk, zij het in goud, in zilver of in een onedel metaal, het meest constante en het treffendste is.

In het jaar 293 stichtte Diocletianus te Trier de eerste muntwerkplaats van de provincie « Belgica prima ». Het staat echter vast dat een halve eeuw vroeger reeds onze voorouders talrijke geheime werkplaatsen hadden opgericht, waar de toenmaals in het land gangbare Romeinse munten nagemaakt werden. Indien de geschriften van Julius Cesar ons leren dat van al de Galliërs de Belgen de dappersten waren, dan leert de geschiedenis van de munt ons dat ze tevens, en reeds toen, ook de schrandersten waren.

De eerste muntstukken te Brussel geslagen dateren van 965 : het betreft een penning met op de voorzijde het Keltisch woord « BRVOCSELLA », uitgegeven onder de regering van keizer Otto.

Om duizend jaar muntslag te vieren werden in 1965 een gouden en een zilveren gedenkpenning geslagen.

Opmerkelijk feit, buiten hun verblijf in St-Gillis, waren alle Brusselse muntwerkplaatsen gelokaliseerd in de onmiddellijke omgeving van de plaats waar het nieuwe Munthof wordt gebouwd : men situeert ze in de xiii^e eeuw in de Spoomakersstraat, in de xiv^e eeuw in de Sionbergstraat, dit is de huidige Sint-Laurensstraat, in de xv^e eeuw in de Schildknaapstraat, in het « Hôtel d'Ostrevent ».

Dit hotel werd gesloopt in 1531 en op deze plaats werden de Muntstraat getrokken en het Muntplein aangelegd, waarrond de muntwerkplaatsen gevestigd bleven tot wanneer ze in 1877 naar Sint-Gillis werden verplaatst.

Werd de metaalmunt geleidelijk verdrongen door het fiduciair en giraal geld, om zich thans te beperken tot de rol van deel- en pasmunt, haar functie blijft niettemin onmisbaar. De productie, vroeger ambachtelijk, werd industrieel.

Zo hebben de muntwerkplaatsen, om aan de behoeften van het publiek te voldoen, gedurende de laatste vijf jaar dagelijks meer dan 600.000 stukken geslagen, dit is meer dan twee ton stukken per werkdag.

Deze aangroei van de behoeften aan muntstukken is geenszins te wijten aan de bedoeling van de Minister van Financiën om langs deze weg bijkomende inkomsten te verwerven ! Men wete dat, om dit te voorkomen, de wetgever een dubbele voorzorgsmaatregel heeft getroffen, door enerzijds een plafond vast te stellen voor de deelmunten, en door anderzijds een controle te doen uitoefenen op de verrichtingen van het Muntfonds door een Commissie van toezicht.

De voortdurende aangroei van het aantal muntstukken in omloop, een verschijnsel dat trouwens vastgesteld wordt in al de landen met een levensstandaard die overeenstemt met de onze, geschiedt in hetzelfde tempo als de vastgestelde behoeften.

Om tenvolle de openbare dienst te verzekeren die hen is opgelegd, moeten de verantwoordelijken voor de muntslag dit begrip van vastgestelde behoeften op de voet volgen en voortdurend hun produktie aanpassen, zowel uit kwantitatief oogpunt als op gebied van de kwaliteit.

Wat de kwantiteit betreft, hebben de ontwikkeling van het toerisme en van de verkoop per automaat, het versnelde tempo waarop de muntstukken door de kassen van handelaars en partikulieren circuleren, en het oppotten van sommige typen van muntstukken dat een gedeelte van de voorraad vastlegt, een voortdurend stijgen van de vraag naar muntstukken tot gevolg.

De nominale waarde van de op heden in omloop zijnde muntstukken bedraagt vijf miljard frank, samengesteld uit één en een half miljard muntstukken, of meer dan 150 stukken per inwoner!

Dus de kwantiteit, maar ook de kwaliteit dient verzorgd te worden, want men moet tegemoetkomen aan de kwalitatieve eisen van het publiek en aan de technische vereisten van de verkoopsautomaten.

De activiteiten van de Koninklijke Munt van België beperken zich echter niet tot het slaan van muntstukken.

Ik spreek slechts pro memorie over het onderzoek van de vermoedelijk valse muntstukken, verplicht voor te leggen door de rekenplichtigen van de openbare sector.

Veel actueler zijn de werkzaamheden van het Waarborgkantoor voor werken uit edele metalen. Het is bekend dat bij onze noorderen zuiderburen alle werken uit edele metalen dienen gewaarmerkt te worden door de Staat, die daartoe beschikt over een net van waarborgkantoren gespreid over geheel hun grondgebied.

In België zijn het de fabrikanten, die hun meesterstempel en het gehaltemerk in deze voorwerpen drukken.

Dit belet het Waarborgkantoor, toegevoegd aan de Koninklijke Munt van België, niet een belangrijke rol te spelen in de sector van de werken uit edele metalen.

Inderdaad, het is belast met het bijhouden van het register van de handtekeningstempels van de fabrikanten.

Het mag, op aanvraag, de staatsstempel aanbrengen op werken uit edele metalen, maar alleen voor sommige gehalten.

Het ontleedt de goud-, zilver- en platinastaven en-specie die worden voorgelegd en reikt voor deze voorwerpen de gehaltebulletins uit.

Het reikt aan de handelsessayeurs akten van bekwaamheid uit na examen.

De Muntmeester is voorzitter van de Commissie voor het ijken en waarborgen van edele metalen, een gemengde raadgevende commissie waarin de beroepsverenigingen vertegenwoordigd zijn en waarvan de werkzaamheden de reglementering terzake oriënteren.

Het is in de xv^e eeuw, op het ogenblik dat de Italiaanse Renaissance geen enkel uitdrukkingsmiddel ongebruikt liet om de kunst tot haar hoogtepunt te brengen, dat PISANELLO de medaillekunst opnieuw ontdekte.

Het slaan van medailles maakte van dat ogenblik af het voorwerp uit van vorstelijke monopolies met als hoofddoel het voorkomen van de vervaardiging van valse munten, daar de fabricagetechnieken van munten en medailles nauw verwant zijn.

Onder de druk van de liberale ideeën werden deze monopolies ofwel opgeheven, ofwel beperkt door vergunningen verleend aan privé-uitgevers; de meeste muntwerkplaatsen gaan niettemin voort met hun activiteit op het gebied van medailles. Dit is te verklaren door het feit dat deze aanvullende activiteit niet te scheiden is van het munt-slaan: het graveren van de matrijzen voor de muntslag veronderstelt het bestaan van een graveerwerkplaats die beschikt over het nodige geschoold personeel en een gespecialiseerde uitrusting. Het fabriceren van medailles maakt een onafgebroken en rationele exploitatie mogelijk van deze werkplaats, die, zonder deze activiteit, slechts bij tussenpozen en weinig rendabel zou werken.

Zij biedt bovendien de Munt de gelegenheid de onmisbare betrekkingen te onderhouden met de kunstenaars-medailleurs, die van groot nut zijn bij het creëren van nieuwe munt-types.

In concurrentie met de privé-uitgevers van medailles — en hoewel deze concurrentie vrijwillig beperkt blijft tot de openbare sector — geeft de Koninklijke Munt van België elk jaar het grootste aantal nieuwe medaille-types uit, en de meeste onder U herinneren zich zeker nog de prachtige medaille die in 1970 geslagen werd ter gelegenheid van de 35^e verjaardag van de Herdiscontering- en Waarborginstituut.

Sedert 1970 is de Munt verrijkt met een numismatische afdeling die op dit ogenblik reeds 10.000 geabonneerden telt.

Tenslotte bestaat er in de Munt ook een numismatisch Museum waar al het stempelgereedschap van de sedert de regeringstijd van Maria-Theresia te Brussel geslagen munten en medailles bewaard wordt: het omvat meer dan 9.000 stempels en matrijzen van munten, penningen en medailles.

De noodzakelijkheid van het bouwen van nieuwe muntwerkplaatsen is reeds sedert zeer lange tijd gebleken: zij vloeit voort uit de ouderdom van de gebouwen die meer dan honderd jaar tellen, niet meer beantwoorden aan de huidige fabricagemethodes en buiten verhouding hoge kosten voor hun onderhoud vergen.

Het terrein aan de Pachecolaan werd met dit doel in 1955 aangekocht, ... en werd hoofdzakelijk gekozen omwille van zijn ligging in de onmiddellijke nabijheid van de drukkerij van de Nationale Bank.

... De Munt werd ermede belast een bouwprogramma uit te werken.

Dit programma wordt door twee opties geleid:

- de schikking van heel de fabricageketen der muntstukken op één enkel niveau;
- ruime toegang tot de werkplaatsen voor het bezoek van het publiek.

Uit de ondervinding opgedaan in het buitenland blijkt de grote belangstelling van de bevolking voor het bezoeken van haar munt-

werkplaatsen ; zo werden, in 1970, door de Munten van Philadelphia en van Denver 725.000 bezoekers geregistreerd, door die van Canberra : 220.000, terwijl die van Ottawa het aantal moet beperken tot 65.000 en bezoekers afwijzen.

Voorzien wordt dat het gebouw zal afgewerkt zijn in 450 werkdagen en dat de Muntwerkplaatsen in de loop van het tweede halfjaar 1975 zullen verhuizen van de Munthofstraat naar de Pachecolaan.

overgenomen van « Personeelblad van de Belastingen - Echo » maart 1974.

INLICHTINGEN

VRAAG en ANTWOORD

HOEKJE VAN DE VERZAMELAAR

Munten van Napoleon III met jaartal 1855.

Naar aanleiding van de oproep tot de lezers, om bijkomende inlichtingen over hun nasporingen met betrekking tot de munten van Napoleon III, jaartal 1855, was het tijdschrift « *Numismatique et Change* » zo vriendelijk haar bevindingen hieromtrent in haar nummer van april 1974 te publiceren. Ook van andere trouwe lezers ontvingen we antwoord. Meerdere correspondenten verklaarden het goudstuk van 20 F., geslagen te Parijs in 1855 met als muntmeesterteken een « windhondkopje », te bezitten. Dit stuk werd reeds vroeger vermeld en was tot heden het enige stuk van edel metaal, voorzien van dit muntmeesterteken. Volgende personen schreven ons het stuk te bezitten : de heren Julien Rey, 46100 Figeac ; A. Jungo, 77420 Champs sur Marne ; Edmond Rotsaert, 62300 Lens ; André Mercier, 49040 Angers en G. Bouchereau, 33890 Gensac.

Maar Mr Jean-Louis Hanus, 88130 Charmes onthult ons het bestaan, tot heden nog niet gemeld, van een zilverstuk van 50 centiem 1855 A, met het windhondkopje links en het handje rechts geplaatst.

Tenslotte zendt Mr André Primot, Petit Noir, 39120 Chaussin, ons een afdruk met beschrijving van een 20 centiem stuk, eveneens te Parijs geslagen en ook met het windhondkopje links- en het handje rechts geplaatst.

Herinneren we eraan dat het windhondkopje het muntmeesterteken was van Jacques-Jean Barré welke algemeen stempelsnijder tot 14 februari 1855 geweest is en dat, op enkele zeldzame uitzonderingen na, het windhondkopje voorkomt op de koperen munten

van alle waarden van 1855 en dit bij alle destijds in werking zijnde muntateliers. Ofschoon gemeld op het goudstuk van 20 F 1855 A, kon geen enkel correspondent het bestaan ervan op een zilverstuk getuigen. Thans weten we dat het windhondkopje ook prijkt op twee zilverstukjes van het atelier Parijs.

Op deze twee munten bevindt het windhondkopje zich links van de afsnee en het handje (symbool van de muntmeester Charles Louis Dierickx welke in dienst was van 1845 tot 1860) wijst naar links. Mr Primot meent te mogen zeggen dat Albert Desiré Barré, opvolger van Jacques-Jean, de plaatsing heeft omgekeerd.

Ziedaar een bemerking welke het vertrekpunt van nieuwe opzoeken zou kunnen worden. Verder kunnen wij zeggen dat voor ons een 5 F 1850 A (Ceres hoofd) ligt waarop het handje zich links bevindt en het windhondkopje rechts. Vermelden we nog dat we een 5 F 1850 A (Ceres hoofd) hebben liggen waarop het handje zich links bevindt en het windhondkopje rechts.

Men heeft ons de vraag gesteld : is het gouden 20 F stuk van 1855 met windhondkopje zeldzaam? In dit bewuste jaar liet Parijs 16.595.397 eksemplaren aanmaken en er bestaat geen enkele officiële statistiek om aan te tonen hoeveel van deze stukken van het muntmeesterteken « windhondkopje » voorzien zijn. Mr Rotsaert heeft ons inmiddels opgegeven dat hij zes stukken van 20 F 1855 A heeft gezien waarvan op vier stuks het windhondkopje was afgebeeld. Zijnerzijds vond Mr Bouchereau op drie onderzochte stukken er twee met windhondkopje en één met anker. Dit onderzoek is natuurlijk onvoldoende om reeds vaste gevolgtrekkingen te maken maar het geeft toch wel een ernstige aanduiding ; het 20 F stuk 1855 met windhondkopje schijnt niet zeldzaam te zijn. Wij danken ten zeerste « *Numismatique et Change* » voor zijn medewerking waan het onderzoek door Mr W. Herssens ondernomen, alsmede de bereidwilligheid van zijn lezers die ons schreven. Hieronder vermelden we Mr Victor Gadoury uit Baden-Baden, schrijver van het werk « *Monnaies françaises 1795-1793* »

Wij hopen nog meerdere antwoorden te mogen ontvangen.

Kartonnen noodmunt « MOUVAUX »

Mijnheer A. Fr. Schepers verzocht ons om nadere gegevens over een achthoekige kartonnen noodmunt met de vermelding « MOUVAUX » en de waarde « 5 centimes ».

Mijnheer Taillefer geeft ons het volgende antwoord : het betreft hier een gemeente uit het arrondissement Rijsel (Nord), canton Tourcoing. De gemeente ligt op ongeveer 3 km van deze stad. Referentie : Ciani n° 817 tijdperk : omstreeks 1914/18. In dezelfde reeks bestaat er ook een stuk van 10 centiem.

Mijnheer Van Koeckhoven L., Provinciestraat 99 Antwerpen, tel. 031-35.42.44 zoekt documentatie aangaande Poolse munten vanaf hun oorsprong. Wie zendt hem een offerte?

PRODUCTIE VAN DE MUNT VAN PARIJS

Ziehier de officiële cijfers voor de beide verlopen jaren, ons medegedeeld door de Munt van Parijs :

	1972	1973
10 frank	900.000	127.700
5 frank	45.492.000	45.000.000
1 frank	48.250.000	70.000.000
1/2 frank	43.302.000	48.372.000
20 centiem	39.740.000	45.240.000
10 centiem	45.700.000	58.000.000
5 centiem	100.515.000	100.344.000
1 centiem	1.000.000	1.727.000
totaal :	324.899.000	368.810.000

Hier volgen de voorziene aantallen voor 1974

20 frank	4.000.000
10 frank	20.000.000
5 frank	25.000.000
1 frank	100.000.000
1/2 frank	35.000.000
20 centiem	70.000.000
10 centiem	110.000.000
5 centiem	110.000.000
1 centiem	100.000
totaal :	474.100.000

ALGEMENE VERGADERING E.G.M.P

Onze algemene Vergadering - 1975 gaat dit jaar door op 8-6-75 te CHARLEROI, gevolgd door internationale ruilbeurs.

De academische zitting zal plaats vinden in de Congreszaal van het Paleis van Schone Kunsten, Place du Manège te Charleroi, en NIET in het Stadhuis van Charleroi, Place Charles II, zoals reeds medegedeeld.

De dag van verkoop en ruiling zal doorgaan in de lokalen van hetzelfde Paleis van Schone Kunsten.

Het restaurant van het Paleis van Schone Kunsten is ter beschikking van onze leden.

Wegens het ontslag van de Redacteur, E. Moors, is de redactie ten achter geraakt op haar tijdschema, we willen de leden geruststellen. Uw bulletin van april en mei ontvangt u nog deze maand.